

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHELMŹYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno - oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „ST RZECHA RODZINNA“ wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej“ (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej. Redaktor naczelny i odpowiedzialny: KLEMENS KOBIERSKI, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża — Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 102.

Chełmża, piątek, dnia 3-go maja 1929 r.

Rok II.

W rocznicę Konstytucji 3-go Maja

Dziejowa chwila Konstytucji 3-go Maja 1791 r. — dziś jedno z największych świąt narodowych w Polsce — to tryumf i zasługa naszej Ojczyzny na polu cywilizacji, postępu i prawa, to największy czyn odradzającego się narodu, który chciał żyć wolny, mocny i potężny.

Konstytucja 3-go Maja pozostanie też po wieczne czasy świadectwem, ile zdrowej potęgi tkwi w duszy narodu polskiego, skoro w chwili, kiedy gdzieindziej obalały się trony i przelewały strumienie krwi, kiedy na Polskę padały gromy, naród ten spełnił wielki czyn zgody i zrównania i w mocnym poczuciu państwowym, z silną stanowczością przeprowadził prawdziwie dziejowe reformy.

W tej chwili nadania narodowi praw, które miały mu pomoc do zerwania pęt niewoli, wzbudziła podziw u wszystkich innych narodów i postawiła Polskę w rządzie najwięcej postępowych państw. Niemcy n. p. nie miały wówczas i nie posiadały jeszcze prędko równie wolnomyślnego rządu, dlatego też dokument ten prawodawstwa polskiego pozostanie niezatartym świadectwem dążenia narodu polskiego do postępu.

Naród polski poszczycić się może, że współdziałanie w wielkim dziele cywilizacji Europy wykazał dokumentami zasług położonych na każdym polu pracy. Wypisał je bowiem krwią własną na wszystkich polach walki za wiarę katolicką i wolność, wypisał je także artykułami praw tak rządowych, tak sprawiedliwych i tak wolnomyślnych, na jakie nie zdobył się żaden ówczesny naród w Europie.

Konstytucja 3-go Maja dała Polsce mocny i liberalny rząd, siłę zbrojną, władzę prawodawczą zaś oddała w ręce Sejmu, którego uchwały zapadać miały większością głosów, a nie być zrywane jak dotychczas przez zgubne „liberum veto“. Ministrowie już wówczas mieli być odpowiedzialni przed narodem.

Konstytucja zaprowadziła nadto sprężystą administrację, podniosła mieszczaństwo, poczęła otaczać lud wiejski opieką i mocnymi prawami, przypuściła wszystkich do praw i swobód, jakie przysługiwały dotąd jedynie szlachcie, zapewniła ludowi opiekę rządu i życie polskie na nowe popchnęła tory.

Coprawda Konstytucja majowa nie uchroniła naszej Ojczyzny od upadku, bo zaborcze państwa sąsiednie zbyt solidarnie wzięły się do dzieła wykreślenia Polski z karty Europy. Ale odruch ten kraju i narodu całego złotymi głoskami wolności zapisał Polskę w historii powszechnej, zaś późniejszym pokoleniom dał wiarę w lepszą przyszłość i otuchę do dźwignania kajdan niewoli.

Nazwiska twórców Konstytucji, Hugona Kołłątaja, Małachowskiego i innych, pozostaną po wszystkie czasy na chlubnym miejscu w historii polskiej. Dzisiaj każde polskie serce poruszyć się musi żywiej ku tym praojcom naszym z 1791 r. za ich czyn tak wielki i patrijotyczny.

Odnaczenie 50 zasłużonych robotników.

P. minister przemysłu i handlu inż. E. Kwiatkowski postanowił odznaczyć w r. b. 50 zasłużonych robotników przemysłu przetwórczego, którzy przesłużyli przynajmniej 25 lat w tem samym przedsiębiorstwie, prowadzili nienagane życie i odznaczyli się patriotyzmem. Odnaczeni robotnicy otrzymają ozdobne żetony srebrne z odpowied-

niemi dyplomami.

Odnaczenia wręczone zostaną robotnikom przez właściwych wojewodów lub ich zastępców w d. 3 b. m. względnie po tej dacie, jeżeli wnioski niektórych wojewodów zostaną nadesłane z opóźnieniem.

Lawina ognia na przestrzeni 10 kilometrów.

Gigantyczny pożar lasów w Alzacji.

Z Paryża donoszą: Na Hartmannsweilerkopfie w Alzacji palą się lasy. Cała przestrzeń między dolina Thann i Gebweiler stoi w płomieniach.

Ekspłodowały tysiące ślepych granatów armatnich i porzuconych granatów ręcznych. Mimo rozpaczliwych wysiłków nie zdołano opanować pożaru, który posuwa się naprzód na przestrzeni dziesięciu kilometrów i zagraża kilku miejscowościom. W nocy pożar był widoczny w całej górnej Alzacji.

Z Paryża donoszą: Od 2-ej godziny w nocy zagrożona jest miejscowość Wattville. W ciągu przedpołudnia powstały nowe pożary leśne, tak, że w chwili obecnej cała przestrzeń między miejscowością Thann aż do Gebville znajduje się w morzu płomieni.

Prefekt departamentu górnego Renu wezwał pomocy wojskowej z Kolmaru, celem ochrony zagrożonych miejscowości.

Przed zamachem stanu w Rumunji?

Koła wojskowe planują dyktaturę. — Dnia 9 maja pierwsze publiczne orędzie zamachowców.

Bukareszt, 1. 5. Organ narodowej partji chłopskiej „Adeverul“ ogłasza sensacyjne informacje o najbliższych projektach rumuńskich kół wojskowych. Koła te mianowicie pragną dokonać zamachu stanu w Rumunji i stworzyć w państwie dyktaturę za przykładem Jugosławji. Na czele wojskowej dyktatury stanąć ma jeden z członków rodziny królewskiej. Zwolennicy tego planu motywują konieczność zamachu stanu tem, iż rząd narodowych zaradników jest za słaby dla obrony interesów państwowych i że również rada regencyj-

na nie dorosła do swoich zadań.

Zwolennicy dyktatury wojskowej uważają za konieczne wzięcie w swoje ręce zarządzanie spuścizną króla Ferdynanda, aby oddać ją w całości małoletniemu królowi Michałowi, w dniu, w którym dojdzie on do pełnoletności.

Pierwsze oficjalne orędzie zwolenników dyktatury do całego narodu rumuńskiego ogłoszone ma być w Bukareszcie w dniu 9 maja r. b., jako w dniu rocznicy bitwy pod Marasesti.

Lat 138 upłynęło już od owej wiekopomnej chwili; naród polski przeszedł wiele porywów ku oczekiwanym świtom, dożył nawet zmartwychwstania państwa, ale nic nie zdołało zatrzeć wrażenia Wielkiej Konstytucji.

Dzięki niej przestąpiliśmy próg nowej epoki z żywymi wyobrażeniami własnej polskiej państwowości, z istniejącą niewątpliwie ideologią państwową, która nie tylko czysto historyczną miała wartość, ale którą duch narodu mógł rozwijać, uzupełniać i udoskonalać w miarę postępującej ogólnej ewolucji pojęć.

Niestety przystępowaliśmy do tworzenia nowej Polski w okresie największego wrzenia rewolucyjnego, jakim po wojnie objęta została prawie cała Europa. Wciągnięci w wir potężnych wstrząśnień i nowych zjawisk, zatraciliśmy w znacznej mierze po czasie tej żywej ciągłości historycznej, która wiązała nas z tradycjami wielkiej Konstytucji 3-go Maja.

Dlatego też nowa nasza Konstytucja z 17-go marca 1921 r. zaraz widoczniejsze okazuje braki

i coraz węższą treść myślową. Nie tu jest miejsce, ani nie chwila na wykazywanie błędów Konstytucji z 17 marca. Wystarczy powiedzieć, że zamiast dać Polsce zaczerpnięty z ducha narodu ustrój umiarkowanie demokratyczny z silną władzą wykonawczą i złożeniem prawodawstwa w ręce fachowe, weszliśmy na drogi skrajnego parlamentarizmu, najmniej dostosowanego do istotnych potrzeb kraju i do poziomu dojrzałości jego obywateli.

Nie od dzisiaj w Sejmie i na szerokiej arenie życia politycznego w Polsce toczy się walka o reformę ustroju Rzeczypospolitej. Życzyć należy, aby państwo wyszło z niej bez wstrząsów i przez stworzenie rozumnego ustroju poczęło kontynuować wielkie dzieło, rozpoczęte przez twórców Konstytucji Trzeciego Maja.

L. L.

Żądajcie tylko wyroby krajowe!

1. maja w Warszawie i na prowincji

Warszawa (AW). Wbrew obawom, które szerzono na kilka dni przed obchodem 1 maja o możliwych krwawych starciach między demonstrującymi grupami robotniczymi dzisiejsze manifestacje na ulicach Warszawy odbyły się w nastroju spokojnym. Dominującą rolę w manifestacjach zajęła PPS, dawna frakcja rewolucyjna, która ścigała ze wszystkich dzielnic na plac Teatralny swoje organizacje robotnicze według doniesień „Kurjera Warszawskiego” w liczbie około 10.000 ludzi. PPS.(CKW) urządziła zbiórki swoje w 8-ch punktach. Natomiast zapowiadzanego wiecu na Placu Marszałka Piłsudskiego nie było. Jedynie na Placu Grzybowskiemu komuniści swoimi antypaństwowymi demonstracjami doprowadzili do starcia z policją. W starciu odniosło rany kilkadziesiąt osób. Władze bezpieczeństwa stwierdzają niezwykle niski udział w demonstracjach komunistów co przypisywane jest osłabieniu ich szeregów w Warszawie.

Warszawa, (AW). Przebieg 1. maja na prowincji. Z wiadomości, które do tej pory doszły do stolicy, przebieg dnia wczorajszego przedstawia się względnie spokojnie. Na terytorjum województwa łódzkiego panował spokój. W Łodzi odbyły się wiece PPS. Na Zielonym Rynku zgromadzili się komuniści, których rozproszyła policja aresztując 8 osób. Większe fabryki w Łodzi również były czynne. Przed fabrykami nie odbyły się żadne ekscesy. Tramwaje kursowały normalnie. W Pabjanicach policja rozwiązała pochód komunistyczny, zatrzymując kilku osobników. W Kaliszu władze bezpieczeństwa aresztowały jedną komunistkę za wznoszenie okrzyków antypaństwowych.

Na Śląsku panował zupełny spokój. Odbyły się pochody wyznaczone uprzednio. W Lublinie policja organizujący się pochód P. P. S. — lewicy i zjednoczenie lewicy chłopskiej rozproszyła.

1. maja w Chełmży.

Szumnie zapowiedziane manifestacje socjalistów tutejszych w dniu 1 maja, przeszły, jak wszystkie dni w tygodniu. Urządzono tylko w kinie „Konkordji” wiec, na którym przybyło bardzo dużo ciekawych, bo w liczbie około 300 osób.

Referat marny tak pod względem treści, jak i formy wygłosił tow. Dereziński, płatny sekr. klas. związków z Bydgoszczy. Poza to, że był on przystrojony w czerwoną kokardę i ochrypnięty gadał trzy po trzy, siląc się na dowcip, nie mądrego robotnicy się nie dowiedzieli. Przybył też na ów wiec pewien gość podchmielony i nawoływał, aby zaśpiewać I Brygadę.

Tow. Zuchowski odczytał rezolucję, które, nikt nie rozumiał z powodu tumultu i za którą głosowało kilka osób. Reszta robotników siedziała spokojnie i to będzie się znaczyć, że 400 osób głosowało, iż poprze antypaństwową robotę socjalistycznych prowodyrów. Pochód się nie odbył.

W. Langwood.

Krwawy Rok 1913

(Przekład z angielskiego).

(Ciąg dalszy)

(56)

Dla nieprzyjaciela było to kwestją niezmiernie ważną, aby artylerję umieścić jak najbliżej Londynu, ponieważ wiedział on o tem, że nawet z Hampstead, najwyższego wzgórza w okolicy, armaty jego nie dosięgną do właściwego miasta.

Równocześnie z brzaskiem dnia wyruszyli też rozmaitemi drogami, wiodącymi od północy ku miastu, silne oddziały kawalerji niemieckiej, piechoty, z rowerami motorowymi i automobile pancernymi, mające każdy po trzy działa szybkostrzelne. Oddziały te niebawem oparły się o barykady, które stawiły zacięty opór. Działa Maksima, ustawione przy głównej barykadzie w pobliżu Haverstock Hill przyjęły nadchodzącego wroga tak straszny gradem ołowiu, że żołnierze niemieccy nie mogli wytrzymać tego ognia i byli zmuszeni spieszyć się cofnąć, pozostawiając olbrzymie gromady ciężko rannych i zabitych pod barykadą. Niemcy spróbowali wobec tego innego sposobu i wysunęli naprzód automobile pancerne. Przez kwadrans trwał żywy ogień z obu stron bez żadnego jednak wyniku. Wreszcie żołnierze nieprzyjacielscy musieli się cofnąć ku Hampstead, ścigani okrzykami tryumfu, które wydawali dzielni obrońcy wejścia

Z inicjatywy ZWIĄZKU OBRONY KRESÓW ZACHODNICH odbędzie się w Chełmży na rynku w niedzielę dnia 5-go maja w południe o godz. 12

Wielkie Zgromadzenie protestacyjne

przeciw zbrodnicy zakusom niemieckim na ziemi polskiej.

Wszystkich obywateli bez różnicy przekonań politycznych i społecznych wzywa do wzięcia gremjalnego udziału w manifestacji

Komiteł:

X. prof. Baniecki

Dr. Piłatowski

Dr. Wyszkowski

A. Szymański

Nehring

F. Rydlowski.

Na „3 Maja”!

W święto tryumfu i chwały.

Radosny dla nas nastął dzień!
Rodośnie biją dzwony!
z tysiąca piersi zabrzmiał śpiew:
Sen wieków nasz ziszczony.

W powietrzu dumnie buja ptak
z koroną — srebrno — biały,
i hufce sławne z dawnych lat
znów zbrojne zmartwychwstały.

Radosny je dziś wita lud,
w cud zmartwychwstania wierzy.
Ojczyzna się otrzęsa z pęt
i strój przywdziała świeży.

Z tysiąca piersi zagrzmiał głos —
— aż w niebios bramy bije,
I morze wtórzy mu i las:
Ojczyzna niechaj żyje!

Niech żyje! — I niech pilnych rąk
ją ufunduje praca;
Niech trud nasz, tanu plon i łak
nas żywi i wzbogaca.

Na rolę rzućmy zdrowy siew,
a hojne będą plony, —
Radosny dzisiaj zabrzmiał śpiew,
Rodośnie biją dzwony.

F. Sędzicki.

Polskie przykazania narodowe, o których pamiętać należy w dniu 3 Maja.

1. Pomnij na krew ojców Twoich i braci, co życie dali Ojczyźnie w ofierze, i na Jej ołtarzu złóż i Ty choć okrucieństw dobrej woli ku Jej szczęściu!

2. Granice Polski będą tam, dokąd sięgnie myśl polska i język polski!

3. Hasło „Swoj do swego” winno przyświecać Ci zawsze w życiu codziennem!

4. Wiedz, że wróg, wróg odwieczny, zachłanny i groźny czuwał! Stargasz jego zamysły, będąc zawsze i wszędzie wiernym synem zmartwychwstałej Polski!

5. Obowiązkiem Tym jest przeciwdziałać wszystkim, choćby najdrobniejszym czynom, które sprzeciwić mogłyby się zamierzeniom czynników rządowych.

6. Pamiętaj, że masz nie tylko prawa ale i obowiązki wobec Państwa, które spełniać winienesz sumiennie i obojętnie.

7. Niezгода i prywatna zgubiły dawną Polskę! Tylko jednością silni i pełni miłości do wszystkich rodaków oprzemy się przewadze zawistnych wrogów!

8. Niewola zatrzała nas jadem obcej i narzuconej kultury. Polska kultura i polska oświata tylko uzdrowią serca nasze i umysły nasze!

9. Silną i bogatą będzie Polska jedynie, jeżeli Polacy wzajemnie się będą popierali w obronie swej niezależności gospodarczej!

10. Pomnij na nędzę Twą i braci Twoich wśród ponurych dni stuletniej niewoli! Pomnij na twarde kajdany bezlitosnych zaborców, na łzy wylwane w bezsilnej rozpacz i okaż się godnym wolności!

do stolicy. Cała droga była wprost zasiana trupami, podczas gdy poza potężnym wałem zbudowanym z kamieni brukowych, z przewróconych tacek i spiętrzonych połamanych sprzętów domowych zginęło tylko dwóch ludzi, a jeden został zraniony.

Nie mniej gwałtowna walka odbyła się na Finchley Road. Tutaj jednak pojawiła się nagle garstka nieprzyjaciół także na tyłach barykady, przeprowadzona widocznie przez jakiegoś Niemca, znającego sytuację, ulicami pozbawionymi obrońców. Rozpoczęło się krwawe, zacięte starcie. Ale obrońcy odparli atak i z pomocą przygotowanych na wszelki wypadek bomb naftowych wyniszczili cały oddział zuchwałców prawie doszczętnie. Wskutek eksplozji bomb zajęło się jednak kilka domów, a następstwem był olbrzymi pożar.

Na Highgate Road walka była może jeszcze zaciętsza, mieszkańcy Londynu ścierali się z wrogiem z rozpaczliwą odwagą. Tutaj także rozdano obrońcom zabójcze bomby naftowe; mężczyźni i kobiety ciskali je na Niemców, również z okolicznych okien padały na ich głowy pakiety, napojone naftą lub woskiem i podpalone w chwili rzucenia. W jednej chwili ulice zamieniły się w potoki ogniste, a w syczących naokół płomieniach poniosł śmierć także niejeden obrońca ojczyzny.

Próbowano wszelakich środków, by wyprzeć z miasta wrogów i nie dopuścić do zdobycia stolicy. Aczkolwiek w północnych przedmieściach tysiące mieszkańców opuściły domy i schroniły się do środka miasta, to jednak pozostały tam jeszcze tysiące ludzi, którzy poprzysięgli bronić swych ognisk domowych do ostatniego tchu. Trzask broni karabinowej nie ustawał ani na chwilę; od

czasu do czasu między okrzyki tryumfu lub jęki rozpaczne mieszał się głuchy odgłos dalekich strzałów działowych lub ostre, krótkie pukanie dział Maksima.

Przy barykadzie na Holloway Road ziemia spływała krwią; wszędzie, w Kings Lane, Clapton, Westham, Canning Town odparto nieprzyjaciela, aczkolwiek napad jego był niesłychanie zuchwały i gwałtowny. Dopiero teraz zrozumieli Niemcy, jakie niebezpieczeństwo grozi im ze strony rozszalałych rozpaczą mieszkańców miljonowego Londynu. Wszystkie oddziały, które po zaciętej walce zdobyły szturmem barykadę, jak np. na Hornsey Road w pobliżu dworca kolejowego, musiały się bronić przed idącym jak burza atakiem ulicznego motłochu. I nie mogły wytrzymać tej fali, cofały się albo ginęły doszczętnie.

Około południa doszedł generał Kronhelm do przekonania, że zdobycie barykad musiałyby opłacić olbrzymimi stratami, większymi, niż wszystkie w dotychczasowych walkach. Oprócz tego obrońcy barykad otrzymali teraz posiłki, bo oddziały regularne, które zostały rozbite w okolicy i w części schroniły się do Londynu, stanęły teraz w ich szeregu. Również działa szybkostrzelne, ustawione na barykadach, coraz częściej trafiały w oddziały niemieckie, bo nastawiali je teraz zawodowi artylerzyści nie zaś ochotnicy.

Generał von Kronhelm urządził swoją główną kwaterę w Jack Straws Castle, skąd przez lunetę mógł dobrze widzieć olbrzymi Londyn, wielką stolicę światową.

(Ciąg dalszy nastąpi).

KRONIKA

Chelmska, dnia 2 maja 1929 roku.

Kalendarzyk.

Czwartek: Atanazego, Zyg. m.
Piątek: Król. Kor. Polskiej

Wschód słońca: 4,05 rano
Zachód słońca: 18,58 po poł.

NOCNY DYŻUR LEKARSKI.

Dyżur niedzielny i tygodniowy dla członków Pow. Kasy Chorych pełni w tym tygodniu p. dr. Stęplewski.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Dyżur nocny pełni „Apteka pod Orlem“.

— **Z powodu Święta Narodowego w dniu 3 Maja, następny numer „Przełądu Pomorskiego“ wyjdzie dopiero na niedzielę.**

— **Zbliża się radosna chwila dla nas Polaków, zbliża się rocznica tego dnia, w którym pokazaliśmy, że mamy w sobie energję życiową, że możemy coś zdziałać.** Zbliża się rocznica Konstytucji 3 Maja, lecz każdy zapytać się musi, dla czego Polska zdecydowała się na tak ważny krok, na wydanie Konstytucji? Napewno nie dla jakichś celów osobistych, ale dla dobra narodu. Śmiało możemy twierdzić, że oświata głównie przyczyniła się do przyspieszenia tego dzieła. A czy dziś oświata nie jest potrzebna? Na nauki każdy nakład nie ma. Książek każdy kupić też nie może, gdyż ceny są bardzo wygórowane. Najtańszym środkiem oświatowym jest abonowanie i pilne czytanie pisma oświatowego, a takim pismem jest niewątpliwie „Przełąd Pomorski“. Jednając przeto nam nowych czytelników, a tem samem rzucicie kaganiec oświaty w szersze masy i przysporzycie Polsce więcej świetnych obywateli i bojowników dla Ojczyzny, w tych smutnych czasach walk partyjnych.

— **Nabożeństwo majowe.** Zbliżył się jeden z najpiękniejszych miesięcy roku miesiąc maj, poświęcony czci Najświętszej Marji Panny. Jak winnych latach tak i teraz przez cały miesiąc odprawia się wieczorne nabożeństwo majowe. Cudowny i poważny ton pieśni i litanji, pokorne klęknięcie wiernych świadczy o wielkiej pobożności wśród parafian. Matka Boska napewno z radością przyjmie prośby i błagania swych dzieci, i uprosi u swego Syna obfite łaski dla śmiertelników w tym miesiącu, poświęconym jej czci.

— **Z targu.** Z okazji uroczystości 3-go maja targ odbył się w dzisiejszy czwartek, ceny na niektóre produkty podrożały. Płacono za: masło 2,80 zł., jajka 2,20 zł., kartofle 4,50 — 5 zł., jabłka 80 — 1 zł., ryby 60 — 1,20 zł., szczupaki 2 zł., liny 2,50 zł., węgorze 3,50 zł., ser 50 — 70 gr.

— **Klub mandolinistów „Lira“ w Chelmskiej** urządza w sobotę, dnia 4 maja br. na sali „Hotelu Pomorskiego“ o godz. 8-jej wiecz. swój doroczny „Wieczorek Wiosenny“, który zapowiada się znakomicie i jest przez sympatyków i zwolenników klubu bardzo oczekiwany. Wieczorem urządza się tylko pod ścisłym proszeniem, a kto z gości przez przeoczenie zostanie pominięty, może się zgłosić u sekretarza p. Paczkowskiego, Kolejowa 17. — Staraniem Zarządu program będzie, jak zwykle, bardzo urozmaicony, a między innymi występ cały zespół mandolinistów.

— **Kino Konkordja** przygotowało na uroczystość 3-go Maja program bardzo obfity i urozmaicony. Na programie widnieje **Zabawa Ludowa i taniec.** Dyrekcja stara się wszelkimi siłami urozmaicić program swym bywalcom. Na miejscu będzie **obfity bufet** z wyszynkiem wszelkich trunków. Wszelka reklama jest zbyteczną. Bywalcy sympatycy osadza sami wartości powyższej zabawy.

Sensacją jest dla Chelmskiej urządzenie takich zabaw. Wyznaczmy sobie więc wszyscy rendez-vous do „Konkordji“ w piątek, 3-go Maja, od godziny 5-jej po południu.

— **Żelazny człowiek** — pod powyższym tytułem wyświetla „Kino Konkordja“ dziś w czwartek dokończenie potężnego filmu sensacyjnego. Kto nie widział 1-jej serji, niech spieszy dziś do Konkordji, gdyż dyrekcja wyświetli oprócz tego streszczenie serji pierwszej. W nadprogramie widnieje arcywesoła komedja. Kto dziś pójdzie do „Konkordji“ nie pożałuje tego.

— **„Zabawy ludowe“** w dniu „3 Maja“ jako w święto narodowe, w którym mają wszyscy się łączyć jako równi z równymi, odbędą się w „Konkordji“ i „Willi-Nowej“. Na zabawach tych nie powinno zabraknąć również naszej inteligencji i obywatelstwa. Zapatrywania polityczne, różniące nas, usuńmy na bok i połączmy się wspólnie, jak na synów jednej Odrodzonej Ojczyzny przystało. Dajmy dowód, że po 10-latach bytu niepodległego naszego państwa, wszyscy jego obywatele zgodnie połączeni są węzłem braterstwa i miłością bliźniego.

— **Klub Sportowy „Pogoń“** donosi, że I. drużyna grać będzie w dniu „3 Maja“ zawody w piłkę nożną z I. drużyną K. S. „Amatory“, Toruń, o godz. 15 30 na łące przy rzeźni miejskiej. Zawody te zapowiadają się bardzo interesująco ze względu na dobrą formę graczy „Pogoni“ i silnego przeciwnika, jakim jest K. S. „Amatory“. Dnia 5 maja rozegra I. drużyna „Pogoni“ mecz z I. drużyną „Sparta“ Bydgoszcz. Początek zawodów tych o godz. 15, również na łące przy rzeźni miejskiej. „Pogoń“ występuje w meczach tych w najsilniejszym składzie i starać się będzie z zawodów tych, które są, jak na początek sezonu, bardzo trudne honorowy wynik utrzymać.

— **„Pomorzanka“ Wąbrzeźno-Pogoń Chelmska 1 : 3 „Pogoń“** wygrała mecz ten za słuzenie, a wynik mógł być dobrze dwucyfrowy, jeżeliby graczy „Pogoni“ podczas gry nie poturbowano. „Pogoń“ pokazała bardzo ładną i ambitną grę, a wyróżnić jednego z graczy byłoby krzywdą dla drugich. Cała drużyna grała tak, by wywalczyć sobie upragnione zwycięstwo. „Pomorzanka“ natomiast widząc, że nie może stawić należytego oporu przeciw rwiącemu się atakowi „Pogoni“, rozpoczęła grać brutalnie.

Winę największą ponosi w tym wypadku sędzia, który nie dorósł jeszcze do prowadzenia zawodów piłkarskich. Należy tu nadmienić fakt, że zamiast karać graczy za grę faul, to nawet dopin gował swoich do ostrej gry.

Publiczności mało i w dodatku niesportowa.

— Kto chce zostać marynarzem?

Kierownictwo marynarki wojennej przy ministerstwie spraw wojskowych ogłasza, iż termin przyjmowania podań ochotników, urodzonych r. 1909, 1910 i 1911, upływa z dniem 1 lipca br. Podania należy składać do miejscowego P. K. U. Ochotnicy służyć w marynarce 4 lata i 3 miesiące i w ciągu służby swej przechodzą ogólne wyszkolenie wojskowe i specjalne, a zdolniejsi wysyłani bywają do szkoły podoficerskiej. Żołd otrzymują znacznie wyższy niż poborowi. Głównym warunkiem przyjęcia jest znajomość czytania i pisania w zakresie 2 klas szkoły powszechnej oraz posiadanie warunków fizycznych.

— **Zniesienie ograniczeń w pobieraniu emerytur państwowych przy zajęciu w instytucjach samorządowych i państwowych.** Dziennik Ustaw Nr. 23 poz. 234 ogłasza ustawę z 23 marca 1929, która znosi art. 25 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych. Według przepisu tego artykułu emeryt, przyjmujący płatne zajęcie w instytucjach państwowych i samorządowych, mógł z emerytury państwowej pobierać tylko tyle, o ile ona przewyższa wynagrodzenie za takie zajęcie. Postanowienie to było krzywdzące dla emerytów państwowych, zwłaszcza przy niskich emeryturach i nieraz zbyt wczesnem przenoszeniu urzędników państwowych na emeryturę, a instytucjom, zwłaszcza samorządowym nie pozwalała na zatrudnianie kwalifikowanych pracowników, gdyż emeryt nie mógł przyjmować zajęcia — za darmo. Obecnie ta przeszkoda ustawowa odpadła. Ustawa znosi także dotychczasowe niestuszne postanowienie art. 7 ustawy emerytalnej, według której emeryt płacił 3 proc. emerytury — na emeryturę! (d).

— **Bacność inwalidzi wojenni!** Ogłoszona została ustawa, na mocy której termin rejestracji roszczeń prawa do zaopatrzenia inwalidzkiego przedłużony został na czas od 1 lipca 1929 do 31 grudnia 1930 r.

Wszyscy inwalidzi wojenni, którzy nie otrzymują dotychczas zaopatrzenia z powodu spóźnionej rejestracji, jak również wszyscy ci, którzy z jakichkolwiek przyczyn pretensji do zaopatrzenia nie rościli, winni w czasie jaknajkrótszym zgłaszać się do Zarządów Kół i Grup Związku Inwalidów Wojennych R. P., które załatwiają wszelkie formalności, związane z rejestracją. Inwalidzi wojenni, którzy nie zgłoszą się do rejestracji w terminie, w ustawie przewidzianym — stracą na zawsze prawo do uzyskania zaopatrzenia inwalidzkiego.

Ruch naturalny ludności za czas od

1.-30. kwietnia br. w Chelmskiej.

Z Urzędu Stanu Cywilnego donoszą nam:

Wypadków urodzeń zgłoszono razem: 27; Alojzy Łubkowski (s), Bolesław Pierchalski (c), Jan Wiśniewski (c), Stanisława Kruszczyńska (s), Jan Lewandowski (s), Bolesław Langowski (s), Leon Kilkiewicz (c), Stanisław Brutkiewicz (s), Józef Retmański (s), Jan Witomski (c), Antoni Buczkowski (s), Stanisław Krajczewski (c), Wawrzyniec Widomski (s), Jan Lewandowski (c), Anna Nehring (s), Józef Lewandowski (s), Bolesław Stasiewicz (c), Stanisław Kawecki (c), Tomasz Ślesicki (c), Franciszek Piekarski (c), Józef Pietruszewski (c), Władysława Szwenkel (s), Józef Lewandowski (c), Antoni Kasproicz (c), Franciszek Szymański (s), Leon Behring (c), Antonina Głasow (c).

Zmarło razem: 12 osób w tem; Szymon Kowalski, 69 l., Zofja Płowińska, 46 l., Wiktorja Kwiatkowska z domu Rydzńska, 76 l., Kazimierz Kozłowski, 71 l., Rozalja Świtajka z domu Pokorska, 51 l., Jan Borowski, 88 l., Emilja Puhan, 75 l., Tadeusz Beyger, 4 tyg., Agnieszka Nadanowa, 61 l., Marjanna Cech z d. Urbańska, 77 l., Ludwika Lewandowska, 20 dni i Jan Rynkowski, 79 l.

Ślubów zawarło razem: 3, w tem: Antoni Dąbrowski z Walerją Groszewską, Maksymilian Urbański z Ludwiką Mrowińską, Leon Majchrzak z Teofilą Lewandowską.

Ruch towarzystw.

Bacność, Podoficerowie Rezerwy!

W dniu 3 Maja, jako w największe nasze święto narodowe — państwowe bierzemy gremjalny udział ze sztandarem w obchodzie i uroczystej Mszy św. Wszyscy druchowie stawiają się punktualnie na miejscu zbiórki o ile możliwości w mundurach i koniecznie w czapkach. Jedność! Zarząd

„Sokół“ Z okazji uroczystości 3 Maja Zarząd Gniazda „Sokół“ w Chelmskiej wydaje do swoich członków

rozkaz.

Wszyscy Druhowie należący do tutejszego gniazda obowiązani są w dniu 3. Maja o godzinie 8-jej rano stawić się do zbiórki na dziedzińcu Szkoły chłopców. — Obowiązkowy strój „Sokół“ w braku tegoż czapka. — Nieobecność usprawiedliwia tylko choroba wzgl. b. ważne powody. Czotem! Zarząd.

Tow. śpiewu „Echo“. Członków nieczynnych Tow. Śpiewu „Echo“ zawiadamia się, iż na wyjazd na Wszechsłowiański Zjazd Śpiewaczy w Poznaniu, śpiewacy korzystają z 50% zniżki kolejowej i z taniach kwater, a nadto otrzymają specjalny wóz kolejowy. Kto zamierza brać udział w Zjeździe, winien zgłosić się u sekretarza Tow. celem dopełnienia formalności. Zgłoszenia przyjmują się najpóźniej do poniedziałku 6 bm. o godz. 20-jej.

Klub mandolinistów. Z powodu zajętych sal, lekcja wczorajsza odbyć się nie mogła, odbędzie się takowa dziś w czwartek o godz. 7,30 na dużej sali w Hotelu Pomorskim — Po lekcji wydaje się Zaproszenia na Wieczorek! — Dyregent.

Bacność Chrz. Zjedn. Zaw. Nadzwyczajne walne zebranie tutejszej filji Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego odbędzie się 4 maja br. o godz. 7-mej wieczorem w „Hotelu Dworcowym“. Obecność wszystkich członków konieczna. O punktualne przybycie prosi, Zarząd.

Towarzystwo Ludowe. W niedzielę dnia 5 bm. o godz. 6 wiecz. odbędzie się zebranie Tow. Ludowego w „Hotelu Dworcowym“. Referat **O Kasach Chorych** wygłosi p. radca dr. Pilatowski. Omawiany będzie zjazd delegatów w Pelplinie. Wszystkich członków uprasza o jak najliczniejsze przybycie Zarząd.

Zebranie Osadników m. Chelmskiej i okolicy odbędzie się w niedzielę, 5 bm. o godz. 12-tej w „Hotelu Pomorskim“. Na porządku dziennym sprawozdanie delegatów. O obecność wszystkich zainteresowanych prosi

Komitet,

Bank Polski płacił w dniu 1 maja za

dolary amerykańskie	8,88—8,87
funt sterlingów	43,10
franki szwajcarskie	171,08
franki francuskie	34,72
marki niemieckie	210,63
guldeny gdańskie	172,36

KINO KONKORDJA

Tel. 112. CHELMŹA, ul. Kolejowa 24.

Tylko 1 dzień!

W czwartek, d. 2-go maja br.

Streszczenie I-szej serji
oraz zakończenie słynnego filmu pt.

Żelazny człowiek

W głównej roli:

Luciano Albertini

NADPROGRAM :

Wesoła komedja.

Wstęp dla młodzieży dozwolony.

Początek seansów o godz. 7. i 9.

Konkordja

Kolejowa 24. — Tel. 112.

Z okazji

Święta Narodowego w dniu 3-go maja

odbędzie się zamiast przedstawienia kinomatograficznego

Koncert Ludowy

poza tem

wielka zabawa taneczna

Początek o godzinie 5-tej po południu.

BUFET z wyszynkiem wszelkich wyborowych trunków na miejscu

Wstęp na salę: dla Pań 1 zł., Panów 1,50.

Pomarańcze, Cytryny

Konserwy owocowe
i warzywne

Prawdziwe soki owocowe nie szluczne

poleca po najniższych cenach

Wiktor Olszewski

Chełmża — ulica Toruńska 36.

Katechizmy

dla djecezji chełmińskiej już nadeszły i są do nabycia w Składzie papieru

„Drukarni Przemysłowej“.

Powózka

(samojazd) na jednego konia sprzedana zaraz

Nowak,

Piekarnia

Chełm. Przedmieście

Szybki wzrost oszczędności w

Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej w Grudziądzu

w dniu 31. grudnia 1928 r.	zł 792.885.89
w dniu 31 stycznia 1929 r.	zł 820.445.59
w dniu 28 lutego 1929 r.	zł 880.082.42
w dniu 31 marca 1929 r.	zł 971.889.50
w dniu 15 kwietnia 1929 r.	zł 1.026.015.37

jest najlepszym dowodem wielkiego zaufania wszystkich sfer społeczeństwa do naszej Kasy, wysokich gwarancji i najwyższych korzyści, które daje Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza swym wkladcom.

Nietylko wysoki proc. **10** — w stosunku rocznym — lecz przede wszystkim **pewność lokaty i terminowy zwrot** przyczyniły się do wyżej przedstawionego wzrostu oszczędności. Gwarancje Kasy wynoszą obecnie na podstawie wpłaconych udziałów członkowskich wraz z nieruchomościami

3.500.000- zł.

Równocześnie zawiadamiamy wszystkich wkladców, że Kasa Spółdzielcza Parcelacyjno-Osadnicza w Grudziądzu rozlosowywać będzie stale przy dopelnieniu każdego dalszych 100.000 złotych **5 premji po 100- złotych** drogą losowania pod nadzorem specjalnej Komisji.

Zatem oszczędzajcie nadal

w Kasie Spółdzielczej Parcelacyjno-Osadniczej
w Grudziądzu, Plac 23-go Stycznia nr. 21.

Kwoty przekazywać należy na nasz r-k w P. K. O. Poznań Nr. 206.780.

Wszelkie prace

malarskie

wewnętrzne i zewnętrzne
wykonuje solidnie i po
przystępnych cenach.

Fr. Zieliński
mistrz malarski

Toruńska 14. II.

Służącą Nadszedł

uczciwą i pracowitą
do wszelkich robót
domowych przyjmuje
natychmiast

Dyrekeja
Kina Konkordji.

Służąca

do wszelkich prac
domowych potrzebna
zaraz.

Gołębiowski,
Rynek 14.

nowy transport opon
i detek rowerowych,
znanych pod wzglę-
dem jakości krajo-
wego wyrobu,

„Pepege“

i te z powodu więk-
szego zakupu pole-
cam po cenach zniżo-
nych. Komplet gar-
niture 29 zł. Kolor
opon na życzenie. Po-
leca warsztat mecha-
niczny

A. Wiecki,
Chełmża, Rynek

BADANIE NAPRAWA NOWOZAŁOŻENIE

przeprowadza według najnowszego systemu po cenach taryfowo ujętych
koncesjonowana firma :

URZĄDZEŃ GROMOCHRONNYCH

Zakłady Elektrotechniczne

F. MACIEJEWSKI
Grudziądz, ul. Mickiewicza 4. - Telef. 816.

Cenniki bezpłatnie i bez zobowiązania